

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

4 iunie 2015*

„Trimitere preliminară — Directiva 1999/44/CE — Vânzare de bunuri de consum și garanțiile conexe — Statutul cumpărătorului — Calitatea de consumator — Neconformitatea bunului livrat — Obligația de a-l informa pe vânzător — Neconformitate care a devenit aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunului — Sarcina probei”

În cauza C-497/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Țările de Jos), prin decizia din 10 septembrie 2013, primită de Curte la 16 septembrie 2013, în procedura

Froukje Faber

împotriva

Autobedrijf Hazet Ochten BV,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii S. Rodin și A. Borg Barthet, doamna M. Berger (raportor) și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 septembrie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Autobedrijf Hazet Ochten BV, de W. van Ochten, avocat;
- pentru guvernul olandez, de M. Bulterman, de C. Schillemans și de J. Langer, în calitate de agenți;
- pentru guvernul belgian, de T. Materne și de J.-C. Halleux, în calitate de agenți;
- pentru guvernul austriac, de C. Pesendorfer, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de M. van Beek, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 27 noiembrie 2014,

* Limba de procedură: neerlandeza.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 1 alineatul (2) litera (a) și a articolului 5 din Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe (JO L 171, p. 12, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 89).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Faber, pe de o parte, și Autobedrijf Hazet Ochten BV (denumită în continuare „dealerul auto Hazet”), pe de altă parte, cu privire la o cerere de despăgubire pentru prejudiciul cauzat de neconformitatea care ar fi afectat vehiculul dobândit de doamna Faber de la dealerul auto Hazet.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Articolul 1 alineatul (2) litera (a) din Directiva 1999/44 definește noțiunea „consumator” în sensul că vizează „orice persoană fizică care, în contractele reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care nu au legătură cu meseria, activitatea comercială sau profesia sa”.
- 4 Articolul 2 alineatele (1) și (2) din această directivă prevede:
 - „(1) Vânzătorul trebuie să livreze consumatorului bunuri conforme cu contractul de vânzare.
 - (2) Bunurile de consum se presupune a fi conforme cu contractul în cazul în care:
 - (a) corespund descrierii date de vânzător și posedă calitățile bunurilor pe care vânzătorul le-a prezentat consumatorului ca mostră sau ca model;
 - (b) sunt corespunzătoare scopului special pentru care consumatorul le solicită și pe care el l-a adus la cunoștința vânzătorului la încheierea contractului și pe care vânzătorul l-a acceptat;
 - (c) sunt corespunzătoare scopurilor pentru care bunurile de același tip se utilizează în mod normal;
 - (d) prezintă calitatea și performanța care sunt normale pentru bunurile de același tip și la care consumatorul se poate aștepta în mod rezonabil, dată fiind natura bunurilor și ținându-se seama de orice declarații publice privind caracteristicile specifice ale bunurilor făcute de vânzător, producător sau reprezentantul acestuia, în special în reclame sau prin etichetare.”
- 5 Articolul 3 din Directiva 1999/44, intitulat „Drepturile consumatorului”, prevede la alineatul (1) că „[v]ânzătorul este răspunzător față de consumator pentru orice neconformitate existentă în momentul livrării bunurilor”.
- 6 Articolul 5 din această directivă, referitor la termene, are următorul cuprins:
 - „(1) Vânzătorul este considerat responsabil în temeiul articolului 3, în cazul în care neconformitatea devine aparentă în termen de doi ani de la livrarea bunurilor. [...]

(2) Statele membre pot prevedea că, pentru a beneficia de drepturile sale, consumatorul trebuie să informeze vânzătorul despre neconformitate în termen de două luni de la data la care a constatat o astfel de neconformitate.

[...]

(3) Cu excepția cazului în care se dovedește altfel, se presupune că orice neconformitate care devine aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunurilor a existat la momentul livrării, cu excepția cazului în care prezumția în cauză este incompatibilă cu natura bunurilor sau cu natura neconformității.”

- 7 Articolul 7 din Directiva 1999/44 precizează că dispozițiile acesteia au un caracter obligatoriu și că, în special, clauzele contractuale prin care se limitează, în mod direct sau indirect, drepturile rezultând din aceasta nu creează obligații pentru consumator, în conformitate cu legislația internă.

Dreptul olandez

Dreptul substanțial

- 8 Articolul 7:5 alineatul (1) din Codul civil (Burgerlijk Wetboek, denumit în continuare „BW”) definește vânzarea unui bun de consum ca fiind „vânzarea unui bun mobil [...] încheiată între un vânzător care acționează în exercitarea unei activități profesionale sau comerciale și un cumpărător care este o persoană fizică și care nu acționează în exercitarea unei activități profesionale sau comerciale”.
- 9 Articolul 7:17 alineatul (1) din BW prevede că bunul livrat trebuie să fie conform contractului.
- 10 Articolul 7:18 alineatul (2) din BW, care transpune în ordinea juridică olandeză articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44, prevede:

„În cadrul vânzării unor bunuri de consum, se prezumă că bunul livrat nu este conform cu contractul în cazul în care neconcordanța în raport cu obiectul convenit se manifestă în termen de șase luni de la livrare, cu excepția cazului în care natura bunului sau natura neconcordanței nu permite acest lucru.”

- 11 Reiese din expunerea de motive cu privire la introducerea acestei dispoziții că cumpărătorul trebuie să invoce și, în caz de contestație, să dovedească faptul că bunul nu este conform cu obiectul convenit și că neconformitatea s-a manifestat în termen de șase luni de la livrare. În acest caz, revine vânzătorului obligația de a invoca și de a dovedi că, la momentul livrării, bunul corespundea într-adevăr obiectului convenit.
- 12 Potrivit articolului 7:23 alineatul (1) din BW:

„Cumpărătorul nu mai poate invoca neconformitatea cu contractul a bunului livrat dacă nu a informat vânzătorul în timp util după constatarea acesteia sau după ce ar fi trebuit în mod rezonabil să o constate. Cu toate acestea, dacă se constată că bunul nu prezintă o calitate atribuită de vânzător sau dacă neconcordanța se referă la aspecte pe care acesta le cunoștea sau trebuia să le cunoască, dar a omis să le comunice, cumpărătorul trebuie să informeze vânzătorul în timp util după constatare. În cazul vânzării unor bunuri de consum, cumpărătorul trebuie să informeze vânzătorul în timp util după constatare, considerându-se că acesta a fost informat în timp util dacă informarea a avut loc în termen de două luni de la constatare.”

- 13 Potrivit unei jurisprudențe constante a Hoge Raad (Curtea Supremă a Țărilor de Jos), în cazul în care vânzătorul susține că informarea nu a fost realizată în termen, revine cumpărătorului obligația de a invoca și, în caz de contestație motivată, de a dovedi că a efectuat această informare în timp util și

într-un mod clar identificabil pentru vânzător. În cazul vânzării unor bunuri de consum, aspectul dacă se poate considera că o informare efectuată după mai mult de două luni de la constatarea neconformității a intervenit în timp util depinde de împrejurările speței.

Dreptul procesual

- 14 În temeiul articolelor 23 și 24 din Codul de procedură civilă (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, denumit în continuare „Rv”), instanța se poate pronunța doar cu privire la cererile părților și trebuie să se limiteze la faptele juridice pe care se întemeiază solicitarea, cererea introductivă sau apărarea.
- 15 Într-o procedură de apel, instanța sesizată nu se poate pronunța decât asupra motivelor invocate de părți în primele concluzii formulate în apel. Instanța de apel trebuie să aplice însă din oficiu dispozițiile de ordine publică pertinente, chiar dacă acestea nu au fost invocate de părți.
- 16 Cu toate acestea, în temeiul articolului 22 din Rv, „instanța poate, în toate cazurile și în fiecare etapă a procedurii, să pună în vedere părților sau uneia dintre ele să precizeze anumite susțineri sau să depună anumite documente cu privire la cauză”.

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

- 17 La 27 mai 2008, doamna Faber a cumpărat de la dealerul auto Hazet un vehicul de ocazie. Contractul de vânzare încheiat între părți a fost redactat pe un formular preimprimat cu antetul acestei societăți, intitulat „contract de vânzare către un particular”.
- 18 La 26 septembrie 2008, vehiculul în cauză a luat foc în cursul unei deplasări și a fost complet distrus. Doamna Faber, care conducea vehiculul, se deplasa în acel moment la o întâlnire de afaceri, în compania fiicei sale.
- 19 Vehiculul menționat a fost deplasat de un utilaj de depanare la dealerul auto Hazet, iar ulterior, la solicitarea acesteia, la o întreprindere specializată în dezmembrări pentru a fi depozitat în conformitate cu reglementarea de mediu în vigoare. Doamna Faber susține, însă dealerul auto Hazet contestă, că părțile au discutat cu această ocazie despre accident și despre eventuala răspundere a dealerului auto.
- 20 La începutul anului 2009, dealerul auto Hazet a contactat-o telefonic pe doamna Faber, care i-a indicat că aștepta raportul poliției privind incendiul. În răspuns la o întrebare a doamnei Faber, poliția a informat-o însă pe aceasta că nu fusese întocmit niciun raport tehnic.
- 21 La 8 mai 2009, vehiculul în discuție a fost distrus, după ce dealerul auto Hazet a fost informat despre aceasta.
- 22 Prin scrisoarea din 11 mai 2009, doamna Faber a înștiințat dealerul auto Hazet că îl considera răspunzător pentru prejudiciul rezultat din incendiul care i-a distrus vehiculul. Acest prejudiciu, care corespundea prețului de cumpărare al vehiculului respectiv, precum și valorii unor diferite obiecte care se găseau în el, a fost evaluat de doamna Faber la 10 828,55 euro.
- 23 La începutul lunii iulie 2009, doamna Faber a angajat un birou de expertiză pentru realizarea unei investigații tehnice cu privire la cauza incendiului vehiculului. Întrucât acesta fusese dezmembrat între timp, expertiza nu a putut avea loc.
- 24 La 26 octombrie 2010, doamna Faber a chemat în judecată dealerul auto Hazet la Rechtbank Arnhem (Tribunalul din Arnhem, Țările de Jos).

- 25 În susținerea acțiunii formulate, doamna Faber a arătat că vehiculul nu corespundea obiectului convenit și că exista, așadar, o neconformitate în sensul articolului 7:17 din BW. Cu toate acestea, ea nu afirma că a efectuat achiziția în calitate de consumatoare.
- 26 Dealerul auto HAZET s-a apărat contestând existența unui caz de neconformitate și susținând că doamna Faber a introdus tardiv reclamația, astfel încât, în temeiul articolului 7:23 alineatul (1) din BW, își pierduse toate drepturile.
- 27 Prin hotărârea din 27 aprilie 2011, Rechtbank Arnhem a respins pretențiile doamnei Faber. Această instanță a considerat că dealerul auto HAZET putea în mod întemeiat să invoce articolul 7:23 alineatul 1 din BW, dat fiind că primul contact între părți a avut loc, prin telefon, doar la începutul anului 2009, cu alte cuvinte, după mai mult de trei luni de la incendiul vehiculului. Instanța menționată a apreciat de asemenea că nu se impunea să se examineze în continuare aspectul dacă doamna Faber a acționat în calitate de consumatoare.
- 28 La 26 iulie 2011, doamna Faber a formulat apel împotriva hotărârii Rechtbank Arnhem la Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Curtea de Apel din Arnhem-Leeuwarden, Țările de Jos).
- 29 În cadrul apelului său, doamna Faber a invocat două motive, primul îndreptat împotriva aprecierii instanței de prim grad de jurisdicție potrivit căreia nu ar fi acționat în termenul legal, iar al doilea întemeiat pe faptul că pompierii și polițiștii veniți la locul incendiului ar fi menționat un viciu tehnic care a afectat vehiculul în cauză.
- 30 În schimb, doamna Faber nu a formulat niciun motiv împotriva aprecierii Rechtbank Arnhem, potrivit căreia nu se impunea să se stabilească dacă contractul încheiat între părți privea un bun de consum. Ea nu a precizat nici dacă achiziționase vehiculul în discuție în calitate de consumatoare.
- 31 În aceste condiții, Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Fie în temeiul principiului efectivității, fie în temeiul obiectivului urmărit prin Directiva 1999/44 de a asigura un nivel ridicat de protecție a consumatorilor în cadrul Uniunii [Europene] sau în temeiul altor dispoziții sau norme de drept al Uniunii, instanța națională este obligată să examineze din oficiu aspectul dacă cumpărătorul dintr-un contract de vânzare este (un) consumator în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (a) din Directiva 1999/44?
 - 2) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este afirmativ: această obligație există și în cazul în care dosarul cauzei nu cuprinde informații cu privire la situația de fapt (sau acestea sunt insuficiente sau contradictorii) pe baza cărora să se poată stabili calitatea cumpărătorului?
 - 3) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este afirmativ: această obligație există și într-o procedură de apel în care cumpărătorul nu a contestat hotărârea primei instanțe în ceea ce privește faptul că în această hotărâre instanța de fond nu a examinat (din oficiu) acest aspect și că nu s-a pronunțat, în mod expres, cu privire la problema dacă cumpărătorul trebuie considerat consumator?
 - 4) Articolul 5 din Directiva 1999/44 trebuie considerat o normă echivalentă cu normele naționale care sunt de ordine publică în cadrul ordinii juridice interne?
 - 5) Principiul efectivității, nivelul ridicat de protecție a consumatorilor urmărit în cadrul Uniunii prin dispozițiile Directivei 1999/44 sau alte dispoziții sau norme de drept al Uniunii se opun dreptului olandez în măsura în care acesta impune consumatorului-cumpărător o obligație de a invoca neconformitatea și o sarcină a probei cu privire la obligația de informare (în timp util) a vânzătorului despre pretinsa neconformitate a bunului livrat?

- 6) Principiul efectivității, nivelul ridicat de protecție a consumatorilor urmărit în cadrul Uniunii prin dispozițiile Directivei 1999/44 sau alte dispoziții sau norme de drept al Uniunii se opun dreptului olandez în măsura în care acesta impune consumatorului-cumpărător o obligație de a invoca și de a face dovada că bunul este neconform și că această neconformitate a devenit aparentă în termen de șase luni de la livrare? Ce înseamnă noțiunea «neconformitate care devine aparentă» de la articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44, în special: în ce măsură trebuie consumatorul-cumpărător să prezinte fapte și împrejurări care privesc (cauza) neconformității? În acest sens, este suficient dacă consumatorul-cumpărător invocă și, în caz de contestare motivată, face dovada că bunul achiziționat nu funcționează (bine) sau trebuie să invoce și, în caz de contestare motivată, trebuie să facă dovada că neconformitatea bunului vândut este (a fost) cauza pentru care bunul nu funcționează (bine)?
- 7) Pentru a răspunde la întrebările precedente, este relevant și aspectul că în prezenta procedură doamna Faber a fost reprezentată de avocat în fața ambelor instanțe?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima, la a doua, la a treia și la a șaptea întrebare

- 32 Prin intermediul acestor întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în temeiul principiului efectivității, instanța națională sesizată cu un litigiu având ca obiect garanția datorată de vânzător cumpărătorului în cadrul unui contract de vânzare având ca obiect un bun mobil corporal are obligația de a examina din oficiu aspectul dacă cumpărătorul trebuie să fie considerat un consumator în sensul Directivei 1999/44, chiar și atunci când partea respectivă nu a invocat această calitate.
- 33 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că litigiul principal se poartă între doi particulari. Deși este adevărat că, într-un astfel de litigiu, niciuna dintre părți nu poate invoca efectul direct al Directivei 1999/44, rezultă totuși dintr-o jurisprudență constantă că instanța națională sesizată cu un litigiu care se poartă exclusiv între particulari este obligată, atunci când aplică dispozițiile de drept intern, să ia în considerare ansamblul normelor dreptului național și să le interpreteze, în măsura posibilului, în lumina textului, precum și a finalității directivei aplicabile în materie, în vederea identificării unei soluții conforme cu obiectivul urmărit de aceasta (a se vedea printre altele Hotărârea LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 34 Potrivit informațiilor furnizate Curții, transpunerea Directivei 1999/44 în ordinea juridică olandeză a fost asigurată prin introducerea în cartea a 7-a din BW, intitulată „Contracte speciale”, printre normele de garanție aplicabile fără distincție tuturor contractelor de vânzare, a unor dispoziții specifice contractelor de vânzare având ca obiect bunuri de consum.
- 35 Cu toate acestea, în ceea ce privește contractul de vânzare în discuție în litigiul principal, instanța de trimitere menționează că există o îndoială cu privire la dispozițiile aplicabile, în măsura în care nu se cunoaște aspectul dacă acest contract de vânzare a fost încheiat cu un consumator.
- 36 Astfel, decizia de trimitere menționează că, deși doamna Faber a prezentat, în susținerea cererii sale de garanție împotriva dealerului auto Hazet, un document contractual intitulat „contract de vânzare către un particular”, ea nu a precizat dacă acest contract fusese încheiat în cadrul activității sale profesionale sau în afara acesteia, în condițiile în care acest element ar permite instanței sesizate cu litigiul principal să stabilească dacă aceasta poate fi considerată un consumator în sensul dreptului național aplicabil și al articolului 1 alineatul (2) litera (a) din Directiva 1999/44. În plus, în primă instanță, cererea doamnei Faber a fost respinsă ca tardivă având în vedere termenele stabilite de dreptul național, fără să se fi

stabilit în ce calitate încheiase contractul respectiv persoana interesată. În sfârșit, doamna Faber nu a susținut că a acționat în calitate de consumator nici în motivele pe care le-a invocat în susținerea apelului și care delimitează întinderea litigiului dedus judecății instanței de apel.

- 37 În ceea ce privește aspectul dacă, într-un astfel de context, instanța națională are obligația de a examina din oficiu dacă cumpărătorul trebuie să fie considerat un consumator, trebuie amintit că, în lipsa armonizării normelor de procedură, modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițiabililor în temeiul dreptului Uniunii aparțin ordinii juridice a statelor membre, cu condiția, totuși, ca acesta să nu fie mai puțin favorabile decât cele care reglementează situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să nu facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite consumatorilor de dreptul Uniunii (principiul efectivității).
- 38 În această privință, este necesar să se considere că revine, în principiu, instanței naționale, în scopul de a identifica normele de drept aplicabile unui litigiu cu care este sesizată, obligația de a califica din punct de vedere juridic faptele și actele invocate de părți în susținerea pretențiilor lor. Această calificare juridică se impune ca o condiție prealabilă într-un caz precum cel din litigiul principal, în care garanția bunului vândut, pe care o pretinde reclamanta, poate fi guvernată de norme diferite în funcție de calitatea cumpărătorului. O astfel de calificare nu implică, în sine, ca instanța să exercite din oficiu o putere de apreciere, ci doar ca aceasta să constate și să verifice existența unei condiții legale care determină norma juridică aplicabilă.
- 39 În aceeași manieră în care, în cadrul modalităților procedurale din ordinea sa juridică internă, în scopul de a identifica norma de drept național aplicabilă, este chemată să efectueze calificarea elementelor de drept și de fapt care i-au fost prezentate de părți, dacă este cazul invitându-le pe acestea din urmă să aducă orice precizare utilă, instanța națională are obligația, în temeiul principiului echivalenței, să procedeze la aceeași operațiune în scopul de a stabili dacă o normă a dreptului Uniunii este aplicabilă.
- 40 Această situație s-ar putea regăsi în litigiul principal, în care instanța națională dispune, astfel cum a arătat ea însăși în decizia de trimitere, de un „indiciu”, în speță depunerea de către doamna Faber a unui document intitulat „contract de vânzare către un particular”, și în care, în temeiul articolului 22 din Rv, această instanță are posibilitatea, subliniată de guvernul olandez, să pună în vedere părților să precizeze anumite susțineri sau să depună anumite documente. Revine instanței naționale obligația de a efectua verificările în acest scop.
- 41 Așadar, doar în ipoteza în care modalitățile procedurale din ordinea juridică internă nu ar furniza instanței naționale niciun mijloc care să îi permită să confere faptelor și actelor în litigiu calificarea lor exactă, în cazul în care aceasta nu a fost invocată în mod expres chiar de părți în susținerea pretențiilor lor, s-ar pune întrebarea dacă principiul efectivității poate să autorizeze instanța menționată să califice drept consumator o parte care nu s-a prevalat de această calitate.
- 42 În fapt, Curtea a impus, pe baza principiului efectivității și în pofida normelor de drept intern contrare, ca instanța națională să aplice din oficiu anumite dispoziții conținute în directive ale Uniunii în materia protecției consumatorilor. Această cerință a fost justificată de considerația că sistemul de protecție pus în aplicare prin aceste directive se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare și că există un risc care nu poate fi neglijat ca, în special din neștiință, consumatorul să nu invoce norma de drept destinată să îl protejeze [a se vedea în acest sens, cu privire la Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273), Hotărârea Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, punctul 28 și jurisprudența citată, precum și, cu privire la Directiva 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind creditul de consum (JO 1987, L 42, p. 48, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 252), Hotărârea Rampion și Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, punctul 65].

- 43 Curtea a precizat că fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând cont de locul pe care respectiva prevedere îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia în fața diverselor instanțe naționale (a se vedea în special Hotărârea Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 44 Or, modalități procedurale care, precum ar putea fi cazul în speța din litigiul principal, ar interzice atât instanței de prim grad de jurisdicție, cât și instanței de apel, sesizată cu o cerere de garanție întemeiată pe un contract de vânzare, să califice, pe baza elementelor de fapt și de drept de care dispun sau de care pot să dispună în urma unei simple cereri de lămuriri, raportul contractual în discuție drept o vânzare către un consumator, în cazul în care acesta din urmă nu a revendicat calitatea respectivă, ar echivala cu supunerea consumatorului la obligația de a proceda el însuși, sub sancțiunea de a pierde drepturile pe care legiuitorul Uniunii a vrut să i le confere prin Directiva 1999/44, la o calificare juridică completă a situației sale. Într-un domeniu în care, în multe state membre, normele de procedură permit particularilor să se reprezinte singuri în fața instanțelor, ar exista un risc, care nu poate fi neglijat, ca, în special din neștiință, consumatorul să nu fie în măsură să îndeplinească un astfel de nivel al cerințelor.
- 45 În consecință, modalități procedurale precum cele descrise la punctul anterior nu ar fi conforme cu principiul efectivității, în măsura în care ar fi de natură să facă excesiv de dificilă, în acțiunile în garanție întemeiate pe o neconformitate, în cadrul căreia sunt părți consumatori, aplicarea protecției pe care Directiva 1999/44 intenționează să o confere acestora din urmă.
- 46 Principiul efectivității impune, dimpotrivă, ca instanța națională sesizată cu un litigiu având ca obiect un contract care poate intra în domeniul de aplicare al directivei menționate să aibă obligația, de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop sau poate să dispună de acestea în urma unei simple cereri de lămuriri, să verifice dacă cumpărătorul poate fi calificat drept consumator, chiar în cazul în care acesta din urmă nu a revendicat în mod expres calitatea respectivă.
- 47 Este necesar să se adauge că aspectul dacă consumatorul beneficiază sau nu beneficiază de asistența unui avocat nu poate modifica această concluzie, interpretarea dreptului Uniunii, precum și domeniul de aplicare al principiilor efectivității și echivalenței fiind independente de împrejurările concrete proprii fiecărei spețe (a se vedea în acest sens Hotărârea Rampion și Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, punctul 65).
- 48 În lumina considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima, la a doua, la a treia și la a șaptea întrebare că Directiva 1999/44 trebuie interpretată în sensul că instanța națională sesizată cu un litigiu având ca obiect un contract care poate intra în domeniul de aplicare al acestei directive are obligația, de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop sau poate să dispună de acestea în urma unei simple cereri de lămuriri, să verifice dacă cumpărătorul poate fi calificat drept consumator în sensul directivei menționate, chiar în cazul în care acesta din urmă nu a invocat calitatea respectivă.

Cu privire la a patra întrebare

- 49 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 5 din Directiva 1999/44 poate fi considerat o normă echivalentă unei norme de ordine publică în sensul dreptului său intern, cu alte cuvinte, o normă care poate fi invocată din oficiu de instanța națională în cadrul unui apel.

- 50 Din decizia de trimitere reiese că această întrebare se referă în mod concret la articolul 5 alineatul (3) din directiva menționată, conform căruia, cu excepția cazului în care se dovedește altfel, se presupune, în principiu, că orice neconformitate care devine aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunurilor a existat la momentul livrării.
- 51 Trebuie arătat că întrebarea adresată de instanța de trimitere nu poate fi pertinentă decât în ipoteza în care instanța națională a stabilit că contractul în discuție intră în domeniul de aplicare material al Directivei 1999/44, fapt care presupune, printre altele, ca acest contract să fi fost încheiat cu un consumator.
- 52 În sistemul de răspundere instituit prin Directiva 1999/44, în timp ce articolul 2 alineatul (2) din aceasta din urmă prevede o prezumție refragabilă de conformitate cu contractul, articolul 3 alineatul (1) din directiva menționată precizează că vânzătorul este răspunzător pentru orice neconformitate existentă în momentul livrării bunurilor. Din aplicarea coroborată a acestor dispoziții rezultă că revine consumatorului, în principiu, obligația de a aduce dovada existenței unei neconformități și a existenței acesteia la data livrării bunului.
- 53 Articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 prevede o normă derogatorie de la acest principiu în cazul în care neconformitatea devine aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunurilor. În acest caz, se presupune astfel că neconformitatea a existat în momentul livrării.
- 54 Această ușurare a sarcinii probei în beneficiul consumatorului se întemeiază pe constatarea că, în cazul în care neconformitatea devine aparentă doar ulterior datei livrării bunurilor, dovedirea faptului că aceasta exista la data respectivă se poate dovedi „un obstacol insurmontabil pentru consumator”, în timp ce, în general, este mult mai ușor pentru profesionist să demonstreze că neconformitatea nu era prezentă la momentul livrării și că rezultă, de exemplu, dintr-o utilizare greșită din partea consumatorului [a se vedea expunerea de motive a Propunerii de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile conexe, COM(95) 520 final, p. 13].
- 55 Repartizarea sarcinii probei efectuată la articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 prezintă, conform articolului 7 din această directivă, un caracter obligatoriu atât pentru părți, care nu pot să deroge de la aceasta pe cale convențională, cât și pentru statele membre, care trebuie să asigure respectarea ei. Rezultă de aici că această normă privind sarcina probei trebuie să se aplice chiar și atunci când nu a fost invocată expres de consumatorul care poate beneficia de ea.
- 56 Dată fiind natura și importanța interesului public pe care se întemeiază protecția asigurată consumatorilor prin articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44, această dispoziție trebuie să fie considerată o normă echivalentă unei norme naționale care ocupă, în cadrul ordinii juridice interne, rangul de normă de ordine publică. În consecință, instanța națională, atât timp cât dispune, în sistemul său jurisdicțional intern, de posibilitatea de a aplica din oficiu o astfel de normă, are obligația de a aplica din oficiu orice dispoziție din dreptul său intern care transpune respectivul articol 5 alineatul (3) (a se vedea în acest sens Hotărârea Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, punctele 52-54 și jurisprudența citată).
- 57 În aceste condiții, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 trebuie interpretat în sensul că trebuie să fie considerat o normă echivalentă unei norme naționale care ocupă, în cadrul ordinii juridice interne, rangul de normă de ordine publică și că instanța națională are obligația de a aplica din oficiu orice dispoziție care asigură transpunerea acestuia în dreptul intern.

Cu privire la a cincea întrebare

- 58 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă principiul efectivității se opune unei norme naționale care ar impune consumatorului să dovedească faptul că a informat vânzătorul în timp util în legătură cu neconformitatea.
- 59 Din decizia de trimitere reiese că legiuitorul olandez prevede o astfel de obligație la articolul 7:23 din BW și că, în conformitate cu jurisprudența Hoge Raad, în caz de contestație din partea vânzătorului, revine consumatorului obligația de a proba că l-a informat pe acesta din urmă în legătură cu neconformitatea bunului livrat. Reiese de asemenea din indicațiile furnizate de instanța de trimitere că, în regimul prevăzut de legiuitorul olandez, se presupune că această informație a fost dată în timp util în cazul în care a fost transmisă în termen de două luni calculat de la constatarea neconformității. În plus, potrivit jurisprudenței Hoge Raad, aspectul dacă se mai poate considera că o informație transmisă după trecerea acestui termen a fost dată în timp util depinde de împrejurările proprii fiecărei spețe.
- 60 În această privință, trebuie amintit că articolul 5 alineatul (2) din Directiva 1999/44 permite statelor membre să prevadă că, pentru a beneficia de drepturile sale, consumatorul trebuie să informeze vânzătorul despre neconformitate în termen de două luni de la data la care a constatat o astfel de neconformitate.
- 61 Potrivit lucrărilor pregătitoare ale directivei menționate, această posibilitate răspunde unei preocupări de a consolida securitatea juridică, prin încurajarea „unei anumite diligențe din partea cumpărătorului, ținând cont totodată de interesele vânzătorului”, „fără a stabili o obligație strictă de a efectua o verificare detaliată a bunului” [a se vedea expunerea de motive a Propunerii de directivă COM(95) 520 final, p. 14].
- 62 Astfel cum reiese din textul articolului 5 alineatul (2) din Directiva 1999/44, interpretat în lumina considerentului (19) al acesteia, și din finalitatea urmărită prin această dispoziție, obligația instituită astfel în sarcina consumatorului nu poate să o depășească pe cea care constă în informarea vânzătorului despre existența unei neconformități.
- 63 În ceea ce privește conținutul acestei informări, consumatorul nu poate fi ținut, în această etapă, să probeze că o neconformitate afectează efectiv bunul pe care l-a dobândit. Ținând seama de inferioritatea în care se găsește în raport cu vânzătorul în ceea ce privește informațiile referitoare la calitățile acestui bun și la starea în care acesta a fost vândut, consumatorul nu poate fi obligat nici să indice cauza precisă a acestei neconformități. În schimb, pentru ca informația să poată fi utilă vânzătorului, aceasta ar trebui să conțină un anumit număr de indicații, al căror grad de precizie va varia în mod necesar în funcție de împrejurările proprii fiecărei spețe, referitoare la natura bunului în cauză, la conținutul contractului de vânzare corespunzător și la manifestările concrete ale neconformității invocate.
- 64 În ceea ce privește dovada că informația menționată a fost dată vânzătorului, aceasta este supusă, în principiu, normelor naționale în materie, care trebuie totuși să respecte principiul efectivității. Rezultă că un stat membru nu poate să prevadă cerințe de natură să facă imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea de către consumator a drepturilor în temeiul Directivei 1999/44.
- 65 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a cincea întrebare că articolul 5 alineatul (2) din Directiva 1999/44 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei norme naționale care prevede că, pentru a beneficia de drepturile pe care i le conferă această directivă, consumatorul trebuie să îl informeze pe vânzător despre neconformitate în timp util, cu condiția ca respectivul consumator să dispună, pentru a da informația menționată, de un termen care să nu fie mai scurt de două luni începând de la data la care a constatat această neconformitate, ca informația care trebuie să fie furnizată să aibă ca obiect

doar existența neconformității menționate și ca aceasta să nu fie supusă unor norme privind proba care ar face imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea de către consumatorul respectiv a drepturilor sale.

Cu privire la a șasea întrebare

- 66 Prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, cum funcționează repartizarea sarcinii probei realizată la articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 și în special care sunt elementele pe care consumatorul are obligația de a le dovedi.
- 67 După cum s-a constatat la punctul 53 din prezenta hotărâre, această dispoziție prevede o normă derogatorie de la principiul potrivit căruia revine consumatorului obligația de a răsturna prezumția de conformitate a bunului vândut, prevăzută la articolul 2 alineatul (2) din această directivă, și de a proba neconformitatea pe care o invocă.
- 68 În cazul în care neconformitatea devine aparentă în termen de șase luni de la livrarea bunurilor, articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 ușurează sarcina probei care revine consumatorului, prevăzând că se presupune că neconformitatea a existat în momentul livrării.
- 69 Pentru a beneficia de această facilitare a probei, consumatorul trebuie totuși să facă dovada anumitor elemente de fapt.
- 70 În primul rând, consumatorul trebuie să invoce și să probeze că bunul vândut nu este conform cu contractul în discuție prin aceea că, de exemplu, nu prezintă calitățile convenite prin acesta din urmă sau este impropriu utilizării așteptate în mod obișnuit pentru acest tip de bun. Consumatorul are obligația de a dovedi doar existența neconformității. El nu este obligat să probeze cauza acesteia și nici să dovedească faptul că originea ei este imputabilă vânzătorului.
- 71 În al doilea rând, consumatorul trebuie să dovedească faptul că neconformitatea în cauză a apărut, cu alte cuvinte, a devenit aparentă din punct de vedere material, în termen de șase luni de la livrarea bunului.
- 72 Odată ce aceste elemente de fapt sunt dovedite, consumatorul este dispensat de sarcina de a proba că neconformitatea exista la data livrării bunului. Apariția respectivei neconformități în scurta perioadă de șase luni permite să se presupună că, dacă a devenit aparentă doar ulterior livrării bunului, era deja prezentă în acesta, „în stare embrionară”, la momentul livrării [a se vedea expunerea de motive a Propunerii de directivă COM(95) 520 final, p. 12].
- 73 Revine în acest caz profesionistului sarcina de a proba, dacă este cazul, că neconformitatea nu era prezentă la momentul livrării bunului, dovedind că aceasta își are cauza sau originea într-un act sau o omisiune ulterioară livrării respective.
- 74 În ipoteza în care vânzătorul nu reușește să dovedească corespunzător cerințelor legale că originea sau cauza neconformității constă într-o împrejurare survenită după livrarea bunului, prezumția stabilită la articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 permite consumatorului să invoce drepturile pe care i le conferă această directivă.
- 75 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a șasea întrebare că articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 trebuie interpretat în sensul că norma potrivit căreia se presupune că neconformitatea a existat la momentul livrării bunului

- se aplică în cazul în care consumatorul probează că bunul vândut nu este conform cu contractul și că neconformitatea în cauză a apărut, cu alte cuvinte, a devenit aparentă din punct de vedere material, în termen de șase luni de la livrarea bunului. Consumatorul nu are obligația de a proba cauza acestei neconformități și nici de a dovedi că originea acesteia este imputabilă vânzătorului;
- poate fi înlăturată doar dacă vânzătorul dovedește corespunzător cerințelor legale că originea sau cauza neconformității respective constă într-o împrejurare survenită după livrarea bunului.

Cu privire la cheltuielile de judecată

76 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

- 1) **Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 mai 1999 privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe trebuie interpretată în sensul că instanța națională sesizată cu un litigiu având ca obiect un contract care poate intra în domeniul de aplicare al acestei directive are obligația, de îndată ce dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop sau poate să dispună de acestea în urma unei simple cereri de lămuriri, să verifice dacă cumpărătorul poate fi calificat drept consumator în sensul directivei menționate, chiar în cazul în care acesta din urmă nu a invocat calitatea respectivă.**
- 2) **Articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 trebuie interpretat în sensul că trebuie să fie considerat o normă echivalentă unei norme naționale care ocupă, în cadrul ordinii juridice interne, rangul de normă de ordine publică și că instanța națională are obligația de a aplica din oficiu orice dispoziție care asigură transpunerea acestuia în dreptul intern.**
- 3) **Articolul 5 alineatul (2) din Directiva 1999/44 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei norme naționale care prevede că, pentru a beneficia de drepturile pe care i le conferă această directivă, consumatorul trebuie să îl informeze pe vânzător despre neconformitate în timp util, cu condiția ca respectivul consumator să dispună, pentru a da informația menționată, de un termen care să nu fie mai scurt de două luni începând de la data la care a constatat această neconformitate, ca informația care trebuie să fie furnizată să aibă ca obiect doar existența neconformității menționate și ca aceasta să nu fie supusă unor norme privind proba care ar face imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea de către consumatorul respectiv a drepturilor sale.**
- 4) **Articolul 5 alineatul (3) din Directiva 1999/44 trebuie interpretat în sensul că norma potrivit căreia se presupune că neconformitatea a existat la momentul livrării bunului**
 - se aplică în cazul în care consumatorul probează că bunul vândut nu este conform cu contractul și că neconformitatea în cauză a apărut, cu alte cuvinte, a devenit aparentă din punct de vedere material, în termen de șase luni de la livrarea bunului. Consumatorul nu are obligația de a proba cauza acestei neconformități și nici de a dovedi că originea acesteia este imputabilă vânzătorului;
 - poate fi înlăturată doar dacă vânzătorul dovedește corespunzător cerințelor legale că originea sau cauza neconformității respective constă într-o împrejurare survenită după livrarea bunului.

Semnături